

بررسی وضعیت مجلات پزشکی انگلیسی زبان ایران در پایگاه‌های اطلاعاتی

ملیحه فرخ‌نیا*

کتابدار،

سیستم سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی

دریافت: ۱۳۸۹/۰۳/۱۷ | پذیرش: ۱۳۸۹/۰۶/۰۷

فصلنامه علمی پژوهشی
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
شاپا(چاپی) ۵۲۰۶-۱۷۳۵
شاپا(الکترونیکی) ۵۵۸۳-۲۰۰۸
نمایه در SCOPUS، LISA و ISC
<http://jst.irandoc.ac.ir>
ویژه‌نامه علم‌سنجی | ص ص ۲۹-۴۸
تابستان ۱۳۹۰
نوع مقاله: پژوهشی

*mfarrokhnia@gmail.com

چکیده: این پژوهش به بررسی مقالات ۲۰ عنوان مجله علمی-پژوهشی پزشکی انگلیسی زبان ایران، نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی BIOSIS, CABI, EMBASE, PUBMED, WEB OF SCIENCE در فاصله سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۰۴ پرداخته است. نتایج تحقیق نشان داد از میان ۲۰ عنوان مجله علمی-پژوهشی فقط ۵ عنوان با ۶۸۷ مقاله به پایگاه‌های اطلاعاتی مورد بررسی راه یافته‌اند. از این بین، مجله Daru وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تهران، بالاترین میزان مقالات را به خود اختصاص داده است. پایگاه EMBASE بیشترین تعداد مقالات را نمایه نموده است. هیچکدام از مجلات در پایگاه‌های PUBMED و WEB OF SCIENCE یافت نشدند. بیشترین درصد مقالات نمایه شده در زمینه داروشناسی و سپس بیماری‌های مسری و کودکان است و مقالات ۳ نویسنده‌ای بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص داده‌اند.

کلیدواژه‌ها: نشریات ادواری، پایگاه‌های اطلاعاتی، تحلیل موضوعی، نشریات علمی-پژوهشی علوم پزشکی، BIOSIS, CABI, EMBASE, PUBMED, WEB OF SCIENCE

۱. مقدمه و بیان مسأله

امروزه، توان تحقیقاتی و ظرفیت علمی هر کشور، ملاک مناسبی جهت ارزیابی میزان پیشرفت و بالندگی و به‌دنبال آن توسعه کشور به‌شمار می‌آید. در این میان، با اندازه‌گیری تولیدات علمی، می‌توان تصویری از چگونگی فعالیت‌های علمی یک کشور ارائه نمود (فهیمیان ۱۳۸۱). در حال حاضر، پایگاه‌های اطلاعاتی زیربنای تحقیقات متعددی هستند که با روش‌های علم‌سنجی میزان حضور علمی کشورها را در سطح دنیا می‌سنجند.

از طرفی، از میان حجم عظیم و تنوع انتشارات علمی فقط آنهایی به پایگاه‌های بین‌المللی راه می‌یابند که از استانداردهای قابل قبولی برخوردار باشند. یکی از ملاک‌های سنجش تولیدات علمی هر کشور، تعداد مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر جهان است و یکی از شاخص‌های ارزیابی یک مجله، تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی است که یک مجله را نمایه می‌کنند (Uzun 2002).

از سوی دیگر، پزشکی و علوم وابسته مقوله‌ای است که نیازمند آخرین تحقیقات و یافته‌های علمی پژوهشی است، بنابراین محققان این رشته باید از آخرین یافته‌ها و پژوهش‌های مربوط مطلع گردند. در این میان، مجلات علمی یکی از مهمترین محمل‌های اشاعه نتایج پژوهش‌های علمی هر رشته‌ای هستند که نقش بسیار ارزنده‌ای در ارائه آخرین و جدیدترین یافته‌ها و تحقیقات دارند. برای کنترل حجم عظیم انتشارات علمی، ابزارهای گوناگونی به‌وجود آمده است که پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی که مقالات را نمایه و چکیده می‌نمایند، از آن جمله‌اند.

نتایج تحقیقات انجام‌شده در ایران نشان داده است که علت عدم انعکاس حجم بسیار عمده‌ای از تحقیقات انجام‌شده در ایران در پایگاه‌های اطلاعاتی جهانی، پایین بودن اعتبار علمی و نداشتن زبان بین‌المللی است (نیازی ۱۳۸۰). از همین رو، با توجه به اینکه مجلات پزشکی انگلیسی منتشر شده در ایران که از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دارای درجه علمی-پژوهشی اعلام شده‌اند و به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند، نسبت به مجلات فارسی شانس بیشتری برای نمایه‌شدن در پایگاه‌های اطلاعاتی جهانی دارند.

پژوهش حاضر بر آن است تا بر پایه تجزیه و تحلیل آماری، میزان نمایه و چکیده‌شدن مقالات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی را در منابع ردیف دوم بررسی و ارزیابی کند تا بدین وسیله مشخص گردد چه تعداد از مقالات این مجلات انگلیسی‌زبان که با هزینه‌های تمام‌شده بیشتری نسبت به مجلات فارسی منتشر می‌شوند، به پایگاه‌های اطلاعاتی راه یافته‌اند. از آنجا که باوجود اهمیت این مجلات در راهیابی به پایگاه‌های اطلاعاتی، هیچ تحقیق علمی جهت بررسی میزان نمایه شدن مقالات این مجلات در پایگاه‌های اطلاعاتی صورت نگرفته است، امید است این پژوهش

بتواند قدم مثبتی در جهت شناسایی وضعیت موجود مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی، به‌منظور دستیابی به سطح مطلوبی از تولیدات علمی در پایگاه‌های اطلاعاتی بردارد.

۲. اهداف پژوهش

۲-۱. هدف آرمانی

نتایج این پژوهش باید بتواند با ارائه تصویری روشن از میزان حضور این مجلات در پایگاه‌های منتخب جهان، روند نگارش مقالات به زبان انگلیسی را در نشریات علمی و پایگاه‌های بین‌المللی علمی معتبر توسط پژوهشگران و استادان در سطح کشور ارتقا و توسعه دهد و وضعیت استانداردهای پذیرش مقالات در مجلات پزشکی انگلیسی ایران را جهت راهیابی آنها به پایگاه‌های بین‌المللی بهبود بخشد.

۲-۲. اهداف ویژه

۱. تعیین تعداد مقالات مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی که در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب در فاصله زمانی مورد مطالعه نمایه و چکیده شده‌اند.
۲. تعیین مجلاتی از میان مجلات مورد بررسی که بیشترین تعداد نمایه و چکیده را در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب دارند.
۳. تعیین توزیع موضوعی مقالات مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی که در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب در فاصله زمانی مورد مطالعه نمایه و چکیده شده‌اند.
۴. تعیین رشد کمی تعداد مقالات مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی نمایه و چکیده شده در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب در طول سال‌های مورد بررسی.
۵. تعیین پایگاه‌های اطلاعاتی که بیشترین تعداد مقالات مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی در آنها نمایه و چکیده شده‌اند.
۶. تعیین وضعیت مقالات از لحاظ تعداد نویسندگان.

۳. سؤالات پژوهش

۱. چه تعداد مقالات مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب در فاصله زمانی مورد مطالعه نمایه و چکیده شده‌اند؟
۲. کدام مجلات از میان مجلات مورد بررسی، بیشترین تعداد مقالات نمایه و چکیده شده را در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب دارند؟

۳. توزیع موضوعی مقالات مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی که در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب، نمایه و چکیده شده‌اند چگونه است؟
۴. رشد کمی تعداد مقالات مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی نمایه و چکیده شده در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب در طول سال‌های مورد بررسی چگونه بوده است؟
۵. بیشترین تعداد مقالات مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی در کدام پایگاه‌های اطلاعاتی نمایه و چکیده شده‌اند؟
۶. مقالات مجلات مورد بررسی از لحاظ تعداد نویسندگان چه وضعیتی دارند؟

۴. پیشینه پژوهش

۴-۱. پیشینه در داخل کشور

انصافی و غریبی (۱۳۸۱) تولیدات علمی ایران را در سال ۲۰۰۰ بر مبنای تعداد، نوع، زبان، و موضوع مدارک نمایه شده در پایگاه‌های ISI اندازه‌گیری و با ۱۵ کشور توسعه یافته و در حال توسعه مقایسه نمودند. نتایج این مطالعه نشان داد در مجموع، ایران با تولید ۳/۱۲ درصد از کل مدارک نمایه شده در ۳ پایگاه ISI، سیزدهمین کشور تولیدکننده اطلاعات در بین ۱۶ کشور مورد بررسی بوده است. از میان کشورهای در حال توسعه مورد مطالعه، کشور ترکیه ۰/۵۴ درصد و مصر ۰/۲۱ درصد و عربستان سعودی ۰/۱۴ درصد مدارک موجود در پایگاه‌ها را تولید کرده‌اند و آمریکا با تولید ۳۲/۲ درصد از کل اطلاعات تولید شده، اولین تولیدکننده اطلاعات محسوب شد. مدارک ایرانی بیشتر از نوع مقاله مجله (۹۲/۷۳٪) و به زبان انگلیسی (۹۹/۶۴٪) بوده است. در مجموع، ۲۲ مدرک ایرانی در این سال به پایگاه‌های ISI راه یافته است که این تعداد ۰/۰۱۹ درصد از کل مدارک در حوزه علوم انسانی بوده است.

صبوری (۱۳۸۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که در دهه گذشته تولید علم در ایران هفت برابر شده است. وی با استفاده از تعداد مقالات ثبت شده در شاخه علوم محض در پایگاه‌های اطلاعاتی ISI، کشورهای عمده تولیدکننده علم و میزان مشارکت آنها را در تولید علم جهانی در سال ۲۰۰۳ تعیین نمود. نتایج پژوهش وی مشخص کرد که آمریکا با ۳۱/۸ درصد تولید علمی همچون قبل، با رقبای خود فاصله زیادی گرفته است. میزان مشارکت ایران در شاخه علوم محض به ۰/۲۹ درصد رسیده که این میزان در سال ۱۹۹۳، ۰/۰۴ درصد بوده است. این امر، نشان‌دهنده هفت برابر شدن تولیدات علمی ایران در ۱۰ سال گذشته بوده است. در میان رشته‌های مختلف حوزه علوم محض، رشته شیمی با ۱۱۱۲ مقاله یعنی ۳/۸ درصد کل مقالات، بیشترین سهم را در تولید علم داشته است.

1. Institute for Scientific Information (ISI)

سرمدی (۱۳۸۳) در پژوهشی پیمایشی-تحلیلی به تحلیل محتوای مقالات نشریات ادواری علمی-پژوهشی علوم پزشکی فارسی منتشرشده توسط سه نوع دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مراکز استان‌ها در سال ۱۳۸۱ پرداخته است. یکی از نتایج پژوهش وی نشان داد که بیشترین درصد مقالات تولیدشده (۱۰/۵ درصد) در زمینه موضوعی داروشناسی (QV) و کمترین درصد (۰ درصد) در زمینه رده‌های موضوعی سالمندان و بیماری‌های مزمن (WT) و تاریخ علوم پزشکی (WZ) بوده است.

توسلی فرحی (۱۳۷۳) در پژوهشی به بررسی کمی تحقیقات انجام‌شده در رشته‌های پزشکی و زیست پزشکی توسط اعضای هیئت علمی و دستیاران دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران و ایران و شهید بهشتی و مقایسه آنها با یکدیگر پرداخته است. نتایج پژوهش وی نشان داد که تعداد کل مقالات منتشرشده توسط اعضای سه دانشگاه، ۱۰۷۲ مقاله بوده که از این تعداد ۸۶/۴ درصد در مجلات داخلی و ۱۳/۶ درصد در مجلات خارجی منتشر شده است. بیشترین مقالات منتشرشده در مجلات داخلی و خارجی متعلق به دانشگاه تهران (۶۰/۱ درصد) بوده است. به‌طور تقریبی، نیمی از مقالات منتشرشده در مجلات داخلی، توسط یک نویسنده نگاشته شده است و بقیه را مقالات چندنویسنده‌ای تشکیل می‌دهند، در حالی که فقط ۱۳ درصد مقالات منتشرشده در مجلات خارجی به مقالات یک‌نویسنده‌ای تعلق داشته است. همچنین، وی به این نتیجه رسیده است که در ظاهر، مقالات دارای چند نویسنده از ارزش علمی و پژوهشی بیشتری برخوردارند و این‌گونه مقالات در مجلات خارجی بیشتر منعکس می‌شوند.

آمار ارائه‌شده توسط معاونت پژوهشی وزارت علوم نیز نشان می‌دهد که تعداد مقالات بین‌المللی ایران در فاصله سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۸۳، دو برابر شده است. طبق این آمار، بیشترین تولید علمی ایران، در زمینه علوم طبیعی و کمترین آن، در حیطه علوم انسانی بوده است. تعداد کل مقالات تولیدی ایران در سه ماهه اول سال ۲۰۰۴، ۱۲۲۴ عنوان بوده است و در مقابل، ترکیه ۴۶۰۰ و مصر ۱۰۵۹ عنوان مقاله تولید کرده‌اند. به این ترتیب تولید علمی ایران از ترکیه کمتر و از مصر بیشتر بوده است. این در حالی است که فقط ۱۰ درصد از محققان و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها در ایران در تولید مقالات مشارکت داشته‌اند (منصوری ۱۳۸۳).

۴-۲. پیشینه در خارج از کشور

گیبس در تحقیقی با عنوان "علوم گمشده در جهان سوم" از طریق تحلیل استنادی مقالات مندرج در نمایه استنادی علوم، به رتبه‌بندی ۸۱ کشور جهان پرداخت. در این رتبه‌بندی، ایران فقط ۰/۰۳ امتیاز کسب کرد و در مقام پنجاه و پنجم قرار گرفت (Gibbs 1995).

کینگ تولیدات علمی ۳۱ کشور دنیا را از طریق بررسی مقالات چاپ‌شده آنها و میزان استناد این مقالات در نمایه استنادی علوم بررسی نمود. نتایج پژوهش وی نشان داد که آمریکا اولین تولیدکننده اطلاعات علمی است و انگلیس، آلمان، ژاپن، و فرانسه به ترتیب پس از آمریکا، در مقام‌های دوم تا پنجم قرار گرفتند. ایران نیز در این میان، در مقام سی‌ام واقع شده است (King 2004).

اوزون در تحقیقی فعالیت‌های علمی کشورهای مصر، ایران، عراق، اردن، عربستان سعودی، سوریه، و ترکیه را در زمینه فیزیک با یکدیگر مقایسه نمود. جامعه پژوهش وی، تعداد ۲۳۶۸ مقاله بود که در فاصله سال‌های ۱۹۹۰-۱۹۹۴ از کشورهای مورد مطالعه، به مجلات بین‌المللی ISI راه یافته بودند. نتایج پژوهش نشان داد که ۷ کشور مورد بررسی فقط ۱ درصد کل علوم فیزیک دنیا را در این سال‌ها تولید کرده‌اند. کشورهای ایران و ترکیه و مصر در این دوره ۵ ساله در تولید تعداد مقالات، روند رو به رشدی داشته‌اند و در نهایت بررسی الگوی انتشاراتی نشان داد که تعداد مقالات چند نویسنده‌ای در حال افزایش و همکاری با محققان کشورهای توسعه‌یافته در تألیف مقالات، بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است (Uzun 2002).

آروناکالام در تحقیقی وضعیت مقالات علوم زیستی هندی را در پایگاه BIOSIS، در فاصله سال‌های ۱۹۹۲-۱۹۹۴ بررسی نمود. در طول این سه سال، محققان هندی ۲۰۰۴۶ مقاله منتشر کرده‌اند. نتایج این پژوهش نشان داد که بیش از ۵۵ درصد مقالات هندی که در BIOSIS نمایه شده‌اند، در مجلات هندی منتشر شدند. در پایگاه CAB Abstracts نیز نزدیک به ۷۷ درصد مقالات در مجلات هندی منتشر می‌شدند. بیشتر مقالات علوم زیستی هند، در مجلاتی با درجه اعتبار (IF) پایین (کمتر از ۱/۰) و یا در مجلاتی که در SCI نمایه نشده‌اند، منتشر می‌شوند. تعداد زیادی از مجلاتی که در BIOSIS نمایه شده‌اند، در SCI نمایه نشده‌اند؛ بنابراین در فهرست JCR دیده نمی‌شوند. از علت‌های این امر، پایین بودن کیفیت مجلات و تأخیر در انتشار مجلات است (Arunachalam 2001).

بررسی پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که ایران از لحاظ تولید مقالات علمی در پایگاه‌های بین‌المللی نسبت به سایر کشورها در مقام خوبی قرار ندارد. البته در سال‌های اخیر، پیشرفت‌هایی نیز داشته است ولی با این وجود تعداد مقالات علمی مجلات ایرانی که به پایگاه‌های بین‌المللی راه یافته‌اند، پایین است. با وجود اینکه به نظر می‌رسد مجلات علمی-پژوهشی انگلیسی‌زبان منتشر شده در ایران، امکان راهیابی بیشتری به پایگاه‌های اطلاعاتی داشته باشد، تاکنون پژوهش خاصی بر روی آنها انجام نگرفته است. از این رو، این پژوهش سعی دارد تصویری روشن از وضعیت این مجلات در راهیابی به پایگاه‌های اطلاعاتی ترسیم نماید.

۵. جامعه پژوهش

۲۰ عنوان مجله پزشکی انگلیسی زبان ایرانی دارای درجه علمی-پژوهشی منتشر شده توسط دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی و مراکز علوم پزشکی که در فاصله سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۰۴ (۱۳۸۰-۱۳۸۳) در پایگاه‌های اطلاعاتی BIOSIS, CABI, EMBASE, PUBMED, WEB OF SCIENCE نمایه و چکیده شده‌اند، جامعه این پژوهش را تشکیل می‌دهند. تعداد مقالات این مجلات در طول مدت مورد بررسی مجموعه، ۲۳۷۲ مقاله است. این مجلات بیشتر به صورت فصلنامه و در برخی موارد، دو ماه یک‌بار منتشر می‌شوند. در این پژوهش، فقط مقالات مجلات پزشکی انگلیسی زبان که از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی درجه علمی-پژوهشی دریافت کرده‌اند و سال نشر آنها در فاصله سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۰۴ بوده است، مورد بررسی قرار گرفته‌اند. بنابراین، آنها که سال نشرشان خارج از این محدوده زمانی بوده ولی سال ورودشان به پایگاه‌های اطلاعاتی در این فاصله زمانی بوده است، حذف شدند. علت انتخاب این پایگاه‌ها بر اساس بررسی‌های اولیه، به دلیل بالاتر بودن احتمال نمایه شدن مجلات اشاره شده در آنها بوده است. دلیل دیگر اینکه در سال‌های مورد بررسی، تولید علمی ایران در پایگاه‌های اطلاعاتی روند رو به رشدی را آغاز نموده بود.

۶. شیوه انجام پژوهش

پژوهش حاضر به روش پیمایشی توصیفی و با استفاده از سیاهه واریسی انجام شد. در این سیاهه، عنوان مجله، سال نشر مقاله، تعداد مقالات چکیده شده در هر یک از پایگاه‌ها، موضوع مقاله، و تعداد نویسندگان هر مقاله مشخص گردید. روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش مشاهده مستقیم است، بدین ترتیب که در هر یک از پایگاه‌ها، مجلات بر اساس عنوان جستجو شد و نتایج ذخیره گردید. سپس نتایج به دست آمده مورد بررسی قرار گرفت و آن دسته از رکوردهایی که در حوزه پژوهش نمی‌گنجیدند، حذف شدند. رکوردهای حذف شده آنهایی بودند که سال نمایه و چکیده شدن آنها جزء سال‌های مورد بررسی در پژوهش بود، ولی سال نشر آنها خارج از سال‌های مورد مطالعه بود.

لازم به اشاره است برای گردآوری داده‌ها از فرم برخط (پیوسته) این پایگاه‌ها استفاده شد. به منظور تعیین موضوع مقالات نیز از رده‌بندی NLM استفاده گردید. سپس، نتایج به دست آمده مورد بررسی قرار گرفت و داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی تحلیل شدند.

۷. یافته‌ها

نتایج پژوهش نشان داد که از میان ۲۰ مجله مورد بررسی، بیشترین تعداد مجلات (۶ عنوان)

توسط دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی منتشر شده‌اند. دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران (با ۵ عنوان) و شیراز (با ۲ عنوان) در مقام‌های دوم و سوم قرار دارند. از ۶ عنوان مجله وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، هیچ کدام به پایگاه‌های اطلاعاتی مورد بررسی راه نیافته‌اند و از میان مجلات وابسته به دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران و شیراز، هر کدام یک مجله در پایگاه‌های اطلاعاتی مورد بررسی نمایه و چکیده شده‌اند (جدول ۱).

جدول ۱. توزیع فراوانی مقالات منتشر شده در نشریات پزشکی انگلیسی ایران و مقالات نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب در سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۰۴ بر اساس ناشر

ناشر	عنوان مجله	مقالات منتشر شده	مقالات نمایه شده	درصد مقالات نمایه شده یا در نظر گرفتن همپوشانی
انسیتو پاستور	Iranian Biomedical Journal	۱۱۲	۶۸	۴۷٪
انجمن آسم و آلرژی ایران	Iranian Journal of Allergy, Asthma & Immunology	۶۷	۰	-
انجمن قلب ایران	Iranian Heart Journal	۱۲۵	۰	-
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان	Journal of Research in Medical Sciences	۷۱	۰	-
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران	Acta Medica Iranica	۲۱۸	۰	-
	Daru	۱۱۵	۲۱۹	۸۶٪
	Journal of Dentistry	۴۱	۰	-
	Iranian Journal of Radiology	۶۷	۰	-
	Iranian Journal of Public Health	۱۵۹	۰	-

←

ادامه جدول ۱. توزیع فراوانی مقالات منتشر شده در نشریات پزشکی انگلیسی ایران
و مقالات نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب در سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۰۴ بر اساس ناشر

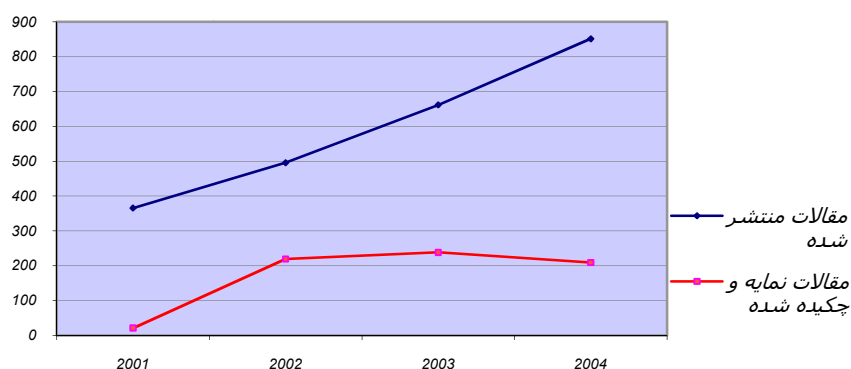
ناشر	عنوان مجله	مقالات منتشر شده	مقالات نمایه شده	درصد مقالات نمایه شده با در نظر گرفتن همپوشانی
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی	International Journal of Endocrinology & Metabolism	۳۲	۰	-
	Iranian Journal of Pharmaceutical Research	۱۴۲	۰	-
	Iranian Journal of Radiation Research	۶۸	۰	-
	Journal Medical Education	۱۲۹	۰	-
	Tannaffos	۱۱۲	۰	-
	Urology Journal [*]	۶۱	۰	-
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز	Iranian Journal of Immunology	۳۲	۰	-
	Iranian Journal of Medical Sciences	۱۹۹	۱۶۹	٪۸۵
فرهنگستان علوم پزشکی	Archives of Iranian Medicine	۲۶۹	۲۱۶	٪۸۰
مرکز ملی تحقیقات علمی	Medical Journal of the Islamic Republic of Iran	۲۳۶	۱۵	٪۶/۳
هلال احمر	Medical Journal of the Iranian Hospital	۱۱۷	۰	-
جمع		۲۳۷۲	۶۸۷	٪۲۳

به‌طور کلی، مجله Daru وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تهران با ۲۱۹ مقاله نمایه‌شده، بالاترین میزان مقالات نمایه و چکیده‌شده را به‌خود اختصاص داده است. پس از آن، مجلات Iranian Archives of Medicine وابسته به فرهنگستان علوم پزشکی با ۲۱۶ عنوان مقاله، Iranian Journal of Medical Sciences وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شیراز با ۱۶۹ عنوان مقاله، Biomedical Journal وابسته به انستیتو پاستور با ۶۸ عنوان مقاله، و Medical Journal of the Islamic Republic of Iran وابسته به مرکز ملی تحقیقات علمی با ۱۵ عنوان مقاله نمایه و چکیده‌شده در مقام‌های دوم، سوم، چهارم، و پنجم قرار گرفته‌اند. سایر مجلات نیز در پایگاه‌های مورد بررسی در فاصله سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۰۴ نمایه و چکیده نشده‌اند.

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی نیز با وجود اینکه بالاترین تعداد مجلات پزشکی انگلیسی را منتشر می‌کند، هیچ‌کدام از مجله‌هایش در پایگاه‌های اطلاعاتی مورد بررسی چکیده و نمایه نشده است. این مسأله توجه و بررسی دقیق‌تر را در استانداردهای پذیرش مقالات در این مجلات می‌طلبد.

نظر به اینکه همه مجلات مورد بررسی در این پژوهش از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دارای درجه علمی- پژوهشی اعلام شده‌اند، این مسأله جای بحث و بررسی دارد که چرا از میان ۲۰ مجله پزشکی انگلیسی ایرانی فقط ۵ مجله در این سال‌ها به پایگاه‌های اطلاعاتی راه یافته‌اند.

از میان مقالات نمایه و چکیده‌شده در پایگاه‌های اطلاعاتی نیز بالاترین درصد مقالات نمایه و چکیده‌شده (۳۴/۶ درصد) مربوط به سال ۲۰۰۳ است (نمودار ۱).

نمودار ۱. توزیع فراوانی تعداد مقالات منتشرشده در مجلات علمی پژوهشی پزشکی انگلیسی‌زبان ایرانی و مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب به تفکیک سال انتشار

جدول ۲. توزیع فراوانی تعداد مقالات نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب

نام پایگاه	تعداد	درصد
BIOSIS	۹۵	۱۳/۸
CABI	۷۱	۱۰/۴
EMBASE	۵۲۱	۷۵/۸
PUBMED	۰	۰
WEB of SCIENCE	۰	۰
جمع	۶۸۷	۱۰۰

جدول ۳. توزیع فراوانی تعداد مقالات نمایه شده مجلات به تفکیک پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب

جمع		WEB of SCIENCE		PUBMED		EMBASE		CABI		BIOSIS		پایگاه اطلاعاتی عنوان مجله
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Acta Medica Iranica
۳۱/۴	۲۱۶	۰	۰	۰	۰	۴۱/۵	۲۱۶	۰	۰	۰	۰	Archives of Iranian Medicine
۳۱/۹	۲۱۹	۰	۰	۰	۰	۱۸/۸	۹۸	۳۶/۶	۲۶	۱۰۰	۹۵	Daru
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	International Journal of Endocrinology & Metabolism
۹/۹	۶۸	۰	۰	۰	۰	۷/۳	۳۸	۴۲/۳	۳۰	۰	۰	Iranian Biomedical Journal
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Iranian Journal of Allergy, Athma & Immunology
۲۴/۶	۱۶۹	۰	۰	۰	۰	۳۲/۴	۱۶۹	۰	۰	۰	۰	Iranian Journal of Medical Science
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Iranian Journal of Radiology

←

جدول ۳. توزیع فراوانی تعداد مقالات نمایه‌شده مجلات به تفکیک پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب
ادامه

جمع		WEB of SCIENCE		PUBMED		EMBASE		CABI		BIOSIS		پایگاه اطلاعاتی عنوان مجله
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Iranian Journal of Immunology
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Iranian Journal of Public Health
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Iranian Journal of Pharmaceutical
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Iranian Journal of Radiation Research
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Iranian Heart Journal
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Journal of Dentistry
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Journal Medical Education
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Journal of Research in Medical Science
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Medical Journal of the Iranian Hospital
۲/۲	۱۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۱/۱	۱۵	۰	۰	Medical Journal of the Islamic Republic of Iran
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Tannaffos
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	Urology Journal
۱۰۰	۶۸۷	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۵۲۱	۱۰۰	۷۱	۱۰۰	۹۵	جمع

همان‌طور که در جدول‌های ۲ و ۳ مشاهده می‌شود، پایگاه EMBASE با نمایه کردن ۵۲۱ عنوان مقاله (۷۵/۸)، در میان پایگاه‌های مورد بررسی، بیشترین تعداد مقالات مجلات پزشکی انگلیسی زبان ایرانی را نمایه و چکیده کرده است. در این پایگاه، مجله Archives of Iranian Medicine، بیشترین تعداد مقاله (۲۱۶ عنوان) را به خود اختصاص داده است. مجله Iranian Journal of Medical Science با ۱۶۹ عنوان، در مقام دوم و دو مجله Daru با ۹۸ عنوان و Iranian Biomedical Journal با ۳۸ عنوان در مقام‌های سوم و چهارم قرار گرفته‌اند.

در پایگاه BIOSIS تعداد ۹۵ عنوان مقاله نمایه و چکیده شده است که این تعداد فقط مربوط به یک مجله و آن هم مجله Daru است. در پایگاه CABI نیز ۷۱ مقاله نمایه و چکیده شده است که این تعداد مربوط به سه مجله Iranian Biomedical Journal و Daru و Medical Journal of the Islamic Republic of Iran است. در دو پایگاه PUBMED و WEB of SCIENCE هیچ‌یک از مقالات مجلات پزشکی انگلیسی زبان ایرانی مورد بررسی، نمایه و چکیده نشده است. با وجود یافته‌های این جدول، انتظار می‌رفت پایگاه PUBMED نیز که همه جنبه‌های پزشکی را پوشش می‌دهد، مقالات زیادی را نمایه و چکیده نماید. اما، در سال‌های مورد بررسی هیچ‌کدام از مقالات مجلات مورد بررسی به این پایگاه راه نیافته‌اند.

به‌طور کلی، از میان مجلات مورد بررسی، مجله Daru در تعداد پایگاه‌های بیشتری نمایه شده است و دو مجله Archives of Iranian Medicine و Iranian Journal of Medical Science فقط در پایگاه EMBASE نمایه شده‌اند. بنابراین، این مسأله قابل تأمل است که مجلات مورد بررسی چه استانداردهایی را برای پذیرش مقالات خود باید داشته باشند که مانند مجله Daru در پایگاه‌های دیگر نیز نمایه و چکیده شوند.

تعداد نویسندگان هر مقاله نمایه شده بین یک تا ۱۳ نویسنده بوده است و در این میان، مقالات سه نویسنده‌ای بیشترین تعداد مقالات (۲۸/۱ درصد) را به خود اختصاص داده‌اند و مقالات دو نویسنده‌ای و چهار نویسنده‌ای در مقام‌های دوم و سوم قرار داشته‌اند. پژوهش اوزون نیز نشان می‌دهد که تعداد مقالات چند نویسنده‌ای در حال افزایش است (Uzun 2002).

جدول ۴. توزیع موضوعی مقالات مجلات نمایه شده
در سال های مورد بررسی به تفکیک پایگاه های اطلاعاتی منتخب

جمع		WEB of SCIENCE		PUBMED		EMBASE		CABI		BIOSIS		پایگاه اطلاعاتی رده موضوعی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	آنا تومی: QS
۰/۴	۱	۰	۰	۰	۰	۰/۲	۱	۰	۰	۰	۰	فیزیولوژی: QT
۳/۲	۲۲	۰	۰	۰	۰	۳/۱	۱۶	۸/۵	۶	۰	۰	بیوشیمی: QU
۳۶/۰	۲۴۸	۰	۰	۰	۰	۲۳/۶	۱۲۳	۴۲/۳	۳۰	۱۰۰	۹۵	داروشناسی: QV
۴/۷	۳۲	۰	۰	۰	۰	۵/۶	۲۹	۴/۲	۳	۰	۰	میکروبیولوژی و ایمونولوژی QW:
۱/۲	۸	۰	۰	۰	۰	۰/۴	۲	۸/۵	۶	۰	۰	انگل شناسی: QX
۱/۰	۷	۰	۰	۰	۰	۱/۲	۶	۱/۴	۱	۰	۰	آسیب شناسی بالینی: QY
۰/۶	۴	۰	۰	۰	۰	۰/۲	۱	۴/۲	۳	۰	۰	آسیب شناسی: QZ
۰/۹	۶	۰	۰	۰	۰	۱/۲	۶	۰	۰	۰	۰	پزشکی (کلیات): W
۳/۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۳/۸	۲۰	۰	۰	۰	۰	بهداشت عمومی: WA
۴/۲	۲۹	۰	۰	۰	۰	۵/۶	۲۹	۰	۰	۰	۰	حرفه پزشکی: WB
۵/۶	۳۸	۰	۰	۰	۰	۵/۶	۲۹	۱۲/۷	۹	۰	۰	بیماری های مسری: WC
۰/۴	۳	۰	۰	۰	۰	۰/۶	۳	۰	۰	۰	۰	تغذیه: WD
۱/۶	۱۱	۰	۰	۰	۰	۲/۱	۱۱	۰	۰	۰	۰	سیتم اسکلتی: WE
۱/۹	۱۳	۰	۰	۰	۰	۲/۳	۱۲	۱/۴	۱	۰	۰	سیستم تنفسی: WF
۳/۰	۲۱	۰	۰	۰	۰	۳/۵	۱۸	۴/۲	۳	۰	۰	سیستم قلبی عروقی: WG
۳/۲	۲۲	۰	۰	۰	۰	۴/۰	۲۱	۱/۴	۱	۰	۰	خون و لنفاوی: WH
۲/۸	۱۹	۰	۰	۰	۰	۳/۶	۱۹	۰	۰	۰	۰	سیستم گوارشی: WI
۱/۶	۱۱	۰	۰	۰	۰	۲/۱	۱۱	۰	۰	۰	۰	سیستم تناسلی ادراری: WJ
۱/۹	۱۳	۰	۰	۰	۰	۲/۵	۱۳	۰	۰	۰	۰	غدد درون ریز: WK
۳/۵	۲۴	۰	۰	۰	۰	۴/۲	۲۲	۲/۸	۲	۰	۰	سیستم عصبی: WL
۲/۶	۱۸	۰	۰	۰	۰	۳/۳	۱۷	۱/۴	۱	۰	۰	روانپزشکی: WM
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	رادیولوژی: WN

←

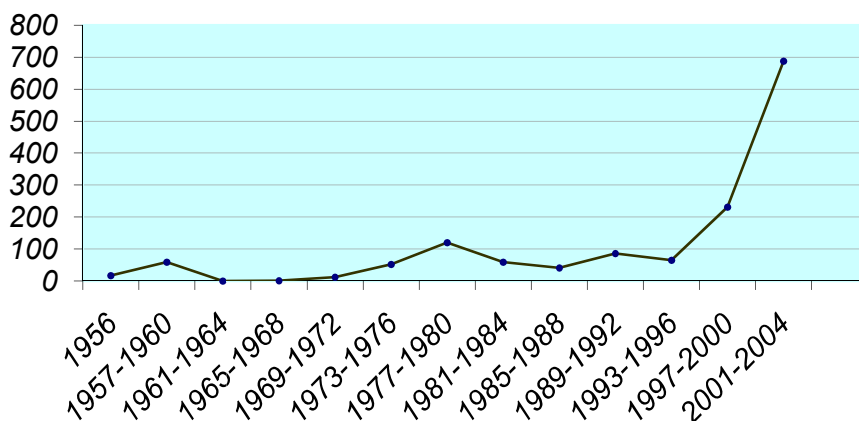
ادامه جدول ۴. توزیع موضوعی مقالات مجلات نمایه شده در سال‌های مورد بررسی به تفکیک پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب

جمع		WEB of SCIENCE		PUBMED		EMBASE		CABI		BIOSIS		پایگاه اطلاعاتی رده موضوعی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۲/۶	۱۸	۰	۰	۰	۰	۳/۵	۱۸	۰	۰	۰	۰	جراحی: WO
۱/۵	۱۰	۰	۰	۰	۰	۱/۹	۱۰	۰	۰	۰	۰	زنان و زایمان: WP
۱/۰	۷	۰	۰	۰	۰	۱/۲	۶	۱/۴	۱	۰	۰	مامایی: WQ
۲/۰	۱۴	۰	۰	۰	۰	۲/۳	۱۲	۲/۸	۲	۰	۰	پوست: WR
۵/۲	۳۶	۰	۰	۰	۰	۶/۵	۳۴	۲/۸	۲	۰	۰	کودکان: WS
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سالمندان: WT
۰/۶	۴	۰	۰	۰	۰	۰/۸	۴	۰	۰	۰	۰	دندانپزشکی: WU
۱/۷	۱۲	۰	۰	۰	۰	۲/۳	۱۲	۰	۰	۰	۰	گوش و حلق و بینی: WV
۱/۵	۱۰	۰	۰	۰	۰	۱/۹	۱۰	۰	۰	۰	۰	چشم پزشکی: WW
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	پرستاری: WX
۰/۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰/۲	۱	۰	۰	۰	۰	بیمارستانها: WY
۰/۷	۵	۰	۰	۰	۰	۱/۰	۵	۰	۰	۰	۰	تاریخ پزشکی: WZ
۱۰۰	۶۸۷	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۵۲۱	۱۰۰	۷۱	۱۰۰	۹۵	جمع

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، در پایگاه BIOSIS فقط مقالات زمینه موضوعی داروشناسی (QV) نمایه و چکیده شده است. در پایگاه CABI نیز بیشترین تعداد مقالات نمایه و چکیده شده (۴۲/۳ درصد) در زمینه موضوعی داروشناسی (QV) بوده است و زمینه موضوعی بیماری‌های مسری (WC) با ۱۲/۷ درصد و موضوعات بیوشیمی (QU) و انگل‌شناسی (QX) با ۸/۵ درصد در مقام‌های دوم و سوم قرار داشته‌اند. در پایگاه EMBASE پس از رده موضوعی داروشناسی (QV) با ۲۳/۶ درصد، بیشترین مقالات نمایه شده در زمینه موضوعی کودکان (WS) با ۶/۵ درصد بوده است. زمینه‌های موضوعی میکروبیولوژی و ایمونولوژی (QW) و حرفه پزشکی (WB) و بیماری‌های مسری (WC) با ۵/۶ درصد در مقام بعدی قرار گرفته‌اند. در پایگاه‌های PUBMED و WEB of SCIENCE هیچ مقاله‌ای چکیده و نمایه نشده است.

بیشترین درصد مقالات نمایه‌شده (۳۶/۰ درصد) در زمینه رده موضوعی داروشناسی (QV) بوده است و زمینه‌های موضوعی بیماری‌های مسری (WC) با ۵/۶ درصد و کودکان (WS) با ۵/۲ درصد در مقام‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند. در رده‌های موضوعی آناتومی (QS)، رادیولوژی (WN)، سالمندان و بیماری‌های مزمن (WT)، و بیمارستان‌ها و خدمات و تسهیلات بهداشتی (WY)، هیچ مقاله‌ای در پایگاه‌های مورد بررسی نمایه و چکیده نشده است.

نظر به اینکه دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور سالانه تعداد قابل توجهی نیروی متخصص در کلیه رشته‌های علوم پزشکی تربیت می‌کنند، انتظار می‌رود مقالات پژوهشی در زمینه‌های موضوعی مختلف، به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر راه یابند.

نمودار ۲. توزیع فراوانی مقالات نمایه و چکیده‌شده در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب از سال ۱۹۵۶ تا ۲۰۰۴

همان‌طور که در نمودار ۲ مشاهده می‌شود، روند رشد مقالات نمایه و چکیده‌شده مجلات مورد بررسی از ابتدا تاکنون دچار نوسانات زیادی بوده و هیچگاه رشد ثابتی نداشته است. اما، از سال ۱۹۹۷ سیر صعودی خود را آغاز کرده و در سال‌های مورد بررسی از رشد بسیار چشمگیری نسبت به سال‌های قبل برخوردار بوده است. امید است در سال‌های آینده نیز سیر صعودی مقالات نمایه و چکیده‌شده در پایگاه‌های اطلاعاتی ادامه یابد.

۸. بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه دانشگاه‌های علوم پزشکی در سطح کشور با گستره وسیعی از کادر اعضای هیئت علمی، سالانه به تربیت نیروی متخصص در کلیه شاخه‌های علوم پزشکی می‌پردازند، انتظار می‌رود تعداد مقالات بیشتری با کیفیت بالاتر جهت راهیابی به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر منتشر

شود و در همه زمینه‌های موضوعی علم پزشکی مقالات پژوهشی قابل نمایه شدن در پایگاه‌های اطلاعاتی منتشر گردد. البته در سال‌های مورد بررسی نسبت به دهه‌های قبل، رشد قابل ملاحظه‌ای در زمینه تعداد مقالات نمایه و چکیده‌شده در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب وجود داشته است. از سویی، همان‌طور که نتایج پژوهش نشان داد، با وجود اینکه انتظار می‌رفت بیشتر مجلات مورد بررسی که از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رتبه علمی-پژوهشی دریافت کرده‌اند و همچنین به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند، به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر منتخب راه یافته باشند، ناخرسندانه فقط یک چهارم آنها در سال‌های مورد پژوهش، در این پایگاه‌ها نمایه و چکیده شده بودند. آروناکالام نیز در پژوهش خود علت عدم راهیابی مجلات علوم زیستی هند به پایگاه SCI را پایین بودن کیفیت مجلات و تأخیر در انتشار مجلات یافته است (Arunachalam 2001). بنابراین، با توجه به نتایج پژوهش حاضر ضروری است کیفیت مجلات و سایر استانداردهای پذیرش مجلات در پایگاه‌های اطلاعاتی بررسی شود و علل راه نیافتن مجلات انگلیسی‌زبان ایرانی به پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب مشخص گردد.

از سوی دیگر، می‌توان گفت زمینه‌های موضوعی آناتومی، فیزیولوژی، آسیب‌شناسی، پزشکی (کلیات)، تغذیه، رادیولوژی و تصویربرداری تشخیصی، سالمندان و بیماری‌های مزمن، دندانپزشکی، بیمارستان‌ها و خدمات و تسهیلات بهداشتی، پرستاری، و تاریخ علم پزشکی بسیار مورد کم لطفی واقع شده‌اند و تعداد مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های اطلاعاتی در این موضوعات یا بسیار ناچیز بوده و یا به‌هیچ صورت، وجود نداشته است. پژوهش سرمدی (۱۳۸۳) نیز نشان داد که بیشترین درصد مقالات تولیدشده (۱۰/۵ درصد) در زمینه موضوعی داروشناسی (QV) و کمترین درصد (۰ درصد) در زمینه رده‌های موضوعی سالمندان و بیماری‌های مزمن (WT) و تاریخ علوم پزشکی (WZ) است. این در حالی است که در برخی از این رده‌های موضوعی مانند رادیولوژی و تصویربرداری تشخیصی، دندانپزشکی و بیمارستان‌ها و خدمات و تسهیلات بهداشتی مجلاتی خاص این موضوع‌ها منتشر می‌شود، ولی پژوهش حاضر نشان می‌دهد ناخرسندانه هیچ‌کدام از مقالات این مجلات به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر راه نیافته‌اند.

نکته دیگر اینکه نتایج پژوهش حاکی از آن بود که مقالات مشترک چندنویسنده‌ای موفقیت بیشتری در راهیابی به پایگاه‌های اطلاعاتی داشته‌اند. براساس نتیجه پژوهش توسلی فرحی (۱۳۷۳) نیز با گذشت زمان تمایل به همکاری بین نویسندگان بیشتر شده است. وی دلیل این امر را پیچیده‌تر شدن تحقیقات پزشکی و در نتیجه، نیاز به همکاری بیشتر بین متخصصان رشته‌های مختلف دانسته است.

در پایان، موارد اشاره‌شده نیاز به ارزیابی مستمر و دقیق‌تر وزارت بهداشت، درمان و آموزش

پزشکی را بر روی این مجلات و مقالات آن مشخص می‌سازد، چرا که یکی از دلایل انتشار این مجلات به زبان انگلیسی و به طور حتم صرف هزینه‌های انتشار بالاتر، راهیابی سریع‌تر و راحت‌تر آنها به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر است. بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود ارزیابی مستمر نشریات پزشکی انگلیسی‌زبان منتشرشده در ایران، توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صورت بگیرد؛ وضعیت نشریات علمی ایران و مقالات آن بر اساس استانداردهای جهانی جهت ورود به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر ارتقاء یابد و زمینه‌های موضوعی مقالات پزشکی مجلات انگلیسی‌زبان ایران و علت عدم پرداختن یا پرداختن جزئی به زمینه‌های موضوعی خاص مورد بررسی قرار گیرد.

۹. پیشنهادات اجرایی

۱. ارزیابی مستمر نشریات پزشکی انگلیسی‌زبان منتشرشده در ایران، توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
۲. ارتقاء وضعیت نشریات علمی ایران و مقالات آن بر اساس استانداردهای جهانی جهت ورود به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر؛ و
۳. بررسی زمینه‌های موضوعی مقالات پزشکی مجلات انگلیسی‌زبان ایران و علت عدم پرداختن یا پرداختن جزئی به زمینه‌های موضوعی خاص.

۱۰. پیشنهادات برای پژوهش‌های آتی

۱. انجام پژوهشی مشابه بر روی مقالات مجلات علمی-پژوهشی پزشکی فارسی و مقایسه نتایج حاصل از آن با پژوهش حاضر؛
۲. بررسی تمهیدات هیئت تحریریه مجلات مورد بررسی این پژوهش برای انتخاب مقالات و مقایسه آنها با استانداردهای پذیرش مقالات در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر جهانی؛
۳. بررسی علل عدم راهیابی و یا توقف راهیابی برخی مجلات مورد بررسی به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر جهانی؛ و
۴. انجام پژوهشی مشابه بر روی مقالات مجلات علمی-پژوهشی سایر رشته‌های علوم.

۱۱. فهرست منابع

- آقامحمدی، امیر. ۱۳۷۸. وضعیت پژوهش در ایران، واقعیت و راه‌چاره‌ها. *رهیافت* ۲۰ (بهار): ۹۶-۱۰۱.
- اعتماد، شاپور. ۱۳۷۳. تصویر علمی ایران در جهان. *اطلاعرسانی* ۱۰ (۴): ۴۲-۵۴.
- انصافی، سکینه، و حسین غریبی. ۱۳۸۱. *دانش در سطح بین‌المللی*. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

- براون، تیور، ولگانگ گلازل، و آندرناس شویرت. ۱۹۸۵. شاخص‌های علم‌سنجی، ارزیابی تطبیقی فعالیت‌های انتشاراتی و تاثیر گذاری ارجاعات در ۳۲ کشور. ترجمه محمداسماعیل ریاحی. ۱۳۷۴. رهیافت ۸ (بهار): ۷۰-۸۰.
- توسلی فرحی، مینا. ۱۳۷۳. بررسی کمی اطلاعات پزشکی و زیست پزشکی تولید شده توسط اعضای هیئت علمی سه دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران و شهید بهشتی طی سال‌های ۱۳۶۵-۱۳۷۰. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- سرمدی، عزیزه. ۱۳۸۳. تحلیل محتوای مقالات نشریات ادواری علمی-پژوهشی علوم پزشکی فارسی منتشر شده توسط سه نوع دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی مراکز استان‌ها در سال ۱۳۸۱. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- سن گوپتا، آی. ان. ۱۹۹۲. مروری بر کتاب‌سنجی، اطلاع‌سنجی و علم‌سنجی. ترجمه مهرداد دخت وزیرپور کشمیری. اطلاع‌رسانی ۱۰ (۲ و ۳): ۳۸-۵۸.
- صبوری، علی اکبر. ۱۳۸۲. مروری بر تولید علم در سال ۲۰۰۳. رهیافت ۳۱ (پاییز و زمستان): ۲۳-۲۱.
- صراف‌زاده، مریم. ۱۳۷۹. انعکاس مقالات محققان ایرانی در دو بانک اطلاعاتی کب و اگریس. رهیافت ۲۲ (بهار و تابستان): ۸۸-۹۷.
- صراف‌زاده، مریم. ۱۳۷۸. بررسی سهم ایران در تحقیقات کشاورزی جهان: سنجش کتابشناختی بانک‌های اطلاعاتی Agricola, Agris, CAB از ابتدا تا ۱۹۹۷. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- طالبیان، علی. ۱۳۷۱. بررسی میزان همپوشانی چکیده‌نامه شیمی و اکسپریمنتال در بخش داروشناسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- عمادخراسانی، نسرين دخت. ۱۳۷۳. بانک اطلاعات کتاب‌شناختی کشاورزی ایران. اطلاع‌رسانی ۱۰ (۴): ۵۴-۶۳.
- فهیمیان، مونا. ۱۳۸۱. بررسی وضعیت تولید اطلاعات علمی اعضای هیئت علمی دانشکده فنی مهندسی دانشگاه تربیت مدرس از سال ۷۰ لغایت ۷۹. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس.
- قاسمی، علی حسین. ۱۳۷۷. بررسی وضعیت مدارک و مقالات نمایه شده در سه بانک اطلاعاتی کشاورزی Agricola, Agris, CAB در فاصله زمانی ۱۹۹۴-۱۹۶۸. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- گیلوری، عباس. ۱۳۷۴. بررسی میزان همخوانی مجله‌های فارسی با استانداردهای ایزو. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- مجتهدزاده، مهشید. ۱۳۷۷. بررسی وضعیت مقالات علوم پایه فهرست شده محققان مقیم ایران در SCI و SSCI در سال ۱۳۷۵ / ۱۹۹۶. رهیافت ۲۱ (بهار و تابستان): ۱۲۰.
- محمدی، لیلیا. ۱۳۸۱. تحلیل استنادی مآخذ مقالات نشریات علوم پزشکی انگلیسی زبان ایران و میزان دسترسی رایگان به متن کامل مجلات مورد استناد از طریق وب‌سایت‌های ایرانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

- منصوری، رضا. ۱۳۸۳. تولید علم ایران از مصر بیشتر، از ترکیه کمتر. شرق ۲۱ (اردیبهشت): ۱۲.
- نیازی، سیمین. ۱۳۸۰. بررسی گرایش‌های موضوعی نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۴۷. فصلنامه کتاب ۱۲ (۱): ۵۲-۶۱.
- Arunachalam, S. 2001. Mapping life sciences research in India: a profile based on BIOSIS 1992-1994. *Information Today & Tomorrow* 20 (4):18-22.
- Brookes, B. C. 1990. Biblio-sciento-infor-metrics? What are we talking about? In *Proceeding of the Second International Conference on Bibliometrics, Scientometrics and Informetrics, Amsterdam*, 31-43. Netherlands: Elsevier.
- Doborov, G. M. 1987. Editorial statement. *Scientometrics* 1 (1): 2-3.
- Frame, J. D. and F. Narin. 1977. The international distribution of biomedical publications. *Federation Proceedings*. 36 (6): 95-179.
- Gibbs, W. W. 1995. Lost science in the third world. *Scientific American*.9: 66-47.
- King, D. A. 2004. The science impact of nations: What different countries get for their research spending? *Nature* 430 (15 July): 315-311.
- Rousseau, R. Journal evaluation; technical and practical issues. <http://findarticles.com/p/articles/> (accessed 16 Dec. 2005).
- Uzun, A. 2002. Library and information science research in developing countries and eastern European countries: a brief bibliometric perspective. *International Information and Library Review* 34 (1): 33-21.

The Survey of Iranian English Medical Journals in some Databases

Maliheh Farrokhnia*

System Librarian in Organization of
Libraries, Museums & Documentation
Center of Astan Quds Razavi

Abstract: This research analyzed 20 Iranian English medical scientific journals indexed in some elected creitable databases from 2001-2004/ 1380-1383. The results showed that from these 20 journals, only 5 ones having 687 articles were indexed in databases. Daru Journal was the first journal. The most of articles were indexed in EMBASE and none of journals were entered in PUBMED and WEB OF SCIENCE. Most percentage of articles was in the field of Pharmacology then Communicable Diseases and Pediatrics. And the articles with 3 authors were the most articles.

Keywords: periodicals, databases, subject analysis, medical scientific research journals, BIOSIS, CABI, EMBASE, PUBMED, WEB OF SCIENCE.

*Corresponding author mfarrokhnia@gmail.com